

Jelec, Antoni

Synowie Ziemi Płockiej żołnierze Ludowego Wojska Polskiego polegli za wolność Ojczyzny

Notatki Płockie 20/2-81, 13-14

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Synowie Ziemi Płockiej żołnierze Ludowego Wojska Polskiego polegli za wolność Ojczyzny

Dwa tysiące siedemdziesiąt osiem dni zmagania narodu polskiego z najeżdżącą hitlerowskim kosztowało Polskę ponad sześć milionów istnień ludzkich, z czego straty w ludności cywilnej wyniosły ponad dziewięćdziesiąt procent.

W tym ponurym bilansie strat Polska proporcjonalnie do liczby mieszkańców znalazła się beżpośrednio na pierwszym miejscu.

O wolność Ojczyzny walczyli i ginęli również płocczanie na wszystkich frontach drugiej wojny światowej.

Nie sposób teraz po trzydziestu latach od pamiętnego dnia zwycięstwa ustalić pełną liczbę imienną wszystkich poległych, zamordowanych w katowniach i obozach zagłady oraz zaginionych — okupant uniemożliwił prowadzenie ewidencji strat, a zbrodnie popełnione na ludności starał się dokładnie zacięrać.

Trudnym jest również a może nawet niemożliwym ustalenie dokładnej liczby ofiar poniesionych przez ziemię płocką.

Łatwiejsze wydaje się ustalenie strat poniesionych przez regularne oddziały wojskowe, choć i te w warunkach polskich są bardzo trudne, a w większości przypadków również dokładnie nie możliwe, gdyż brak jest pełnej dokumentacji z wojny 1939 roku, z powstania warszawskiego i ruchu partyzanckiego.

Stosunkowo łatwiej przedstawia się sprawa ustalenia imiennych strat bezpowrotnych poniesionych przez Ludowe Wojsko Polskie i jednostki walczące na Zachodzie. W przypadku regularnych jednostek działania wojenne również utrudniały a niejednokrotnie uniemożliwiały aktualne prowadzenie ewidencji bezpowrotnych strat.

Z tych i wielu innych powodów poniższa lista poległych i zaginionych synów ziemi płockiej jest daleko niekompletna.

Dzięki wysiłkowi zespołu pracowników Wojskowego Instytutu Historycznego i Centralnego Archiwum Wojskowego wydana została „Księga Poległych na Polu Chwały” ujmująca żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego, poległych, zmarłych z ran i zaginionych w czasie drugiej wojny światowej w latach 1943—1945 r.

W księdze tej znalazło się conajmniej trzydziestu siedmiu synów ziemi płockiej poległych i zaginionych, spośród tych co obrali drogę najkrótszą do kraju i jedyną, która doprowadziła do Berlina

Księga Poległych w wielu przypadkach nie podaje miejsca urodzenia, w ogóle nie podaje miejsca ostatniego zamieszkania, stąd też nie

wszystkich poległych płocczan zdołałem w poniższej liście ująć.

Zainteresowanych odsyłam do Księgi Poległych na Polu Chwały — wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej — WIH — Warszawa 1974 r.

Spełniając swój żołnierski obowiązek, ogłaszając tę listę, będę rad, jeżeli w ten sposób dopomogę komukolwiek odnaleźć ślad po swoich bliskich lub znajomych, pragnę również, by potomni wiedzieli, że za Polskę Ludową oddali swe życie synowie Ziemi płockiej.

POLEGLI I ZMARLI Z RAN

1. ALEKSIEJEW SZYMON s. Mikołaja, ur. 1905 r. w m. Liwin, pow. Płock, szer., zmarł 30.IV.1945 r. w szp. chir. nr 4 w m. Biesenthal (NRD).
2. BIENIEWICZ JAN s. Piotra, ur. 1921 r. w m. Matyldów, pow. Gostynin, szer. 2 Dywizji Piechoty, poległ 3.III.1945 r. w rejonie Borujaska.
3. BZDEGA FRANCISZEK s. Henryka ur. 1922 r. w m. Chwałów, pow. Gostynin, chorąży 14 Batalionu Saperów, poległ 21.IV.1945 r.
4. DJOGENES FELIKS s. Fiewła, ur. 1920 r. w m. Sierpc, szeregowiec, poległ 27.XII.1944 r.
5. DOMAŃSKI ZDZISŁAW s. Leona ur. 1924 r. w m. Sierpc, kapral 1 Pułku Piechoty, poległ 1.III.1945 r. pod Mirosławcem.
6. DOMZAŁ FELIKS s. Tomasza ur. 1906 r. w m. Suserz, pow. Gostynin, kapral 32 Pułku Piechoty, poległ 27.IV.1945 r. w m. Malkwitz (NRD).
7. FORTUNIAK MICHAŁ s. Wawrzyńca ur. 11.XI. 1898 r. w m. Łaziska, pow. Gostynin, st. szeregowiec 5 Pułku Piechoty, poległ 10.X.1944 r. w Warszawie na Grochowie.
8. GOŁĘBIOWSKI ADOLF s. Józefa ur. 1923 roku w m. Białyiszewo, pow. Sierpc, kanonier 3 Pułku Artylerii Lekkiej, poległ 10.VIII.1944 r. w m. w Nowym Gruszczyne.
9. JANISZEWSKI MIECZYSLAW s. Stanisława ur. 1920 r. w m. Płock, podporucznik 2 Pułku Piechoty poległ 26.VIII.1944 r. w rejonie Kępy Radwan-kowskiej.
10. JOŃSKI LUDWIK s. Franciszka ur. 1922 r. w m. Zdziar, pow. Płock, szeregowiec 13 Pułku Piechoty, poległ 20.IV.1945 r. w rejonie Rietschen (NRD).
11. KALINOWSKI STANISŁAW s. Józefa ur. 2.III. 1908 r. w m. Gąbin, podporucznik 18 Pułku Piechoty poległ 6.II.1945 r. w Nadarzcach.
12. KIRLIŃSKI TREFILI vel Teofil s. Leona ur. 1907 roku w m. Dolne Budy, pow. Gostynin, szeregowiec 12 Pułku Piechoty. poległ 3.V.1945 r. pod m. Verchells (NRD).
13. KŁOS LEIBA s. Józefa, ur. 1920 r. w m. Płock, szeregowiec Batalionu Szkolnego 2 Dywizji Piechoty, poległ 28.IV.1945 r. w m. Germendorf (NRD).
14. KRAMPIC GUSTAW s. Emila, ur. 1912 r. w m. Nowe Siolo, pow. Gostynin, kapral 8 Pułku Piechoty, poległ 19.IX.1944 r. w Warszawie.

15. LEWANDOWSKI ADOLF s. Józefa, ur. 1926 r. w m. Aleksandrów, pow. Płock, plutonowy 12 Pułku Piechoty, poległ 19.IV.1945 r. pod m. Wriezen (NRD).
16. LUBIENSKI ANDRZEJ s. Jana, ur. 1926 r. w m. Płock, kanonier 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, zabity w wypadku 22.I.1944 r. w m. Prudki (ZSRR).
17. ŁUKASZEWSKI CZESŁAW s. Władysława, urodzony 1898 r. w m. Płock, kapral 3 Pułku Piechoty, poległ 11.IX.1944 r. w Rembertowie.
18. OLSZEWSKI WŁADYSŁAW s. Józefa, ur. 1920 r. w m. Kosemin, pow. Sierpc, szeregowiec kompanii zwiadu 3 Dywizji Piechoty, zmarł z ran 19.IX.1944 r.
19. PARADOWSKI JAN s. Józefa, ur. 2.II.1915 roku w m. Słubice, pow. Gostynin, chorąży 8 Batalionu Saperów, poległ 1.III.1945 r. w Pile.
20. PAWŁOWSKI FELIKS s. Jana, ur. 1925 r. w m. Charzyny, pow. Sierpc, starszy strzelec 2 Pułku Piechoty, poległ 15.IV.1945 r. pod Starą Rudnicą.
21. PRZERWA EDWARD s. Stanisława, ur. 1914 r. w m. Zdziar, pow. Płock, szeregowiec 15 Pułku Piechoty, zabity w wypadku 1.XI.1944 r. w Trzebiezowie.
22. RAJSKI JAN s. Dymitra, ur. 1923 r. w m. Wyszogród, szeregowiec 2 Pułku Piechoty, poległ 12.X.1943 r. w m. Połzuchy, (ZSRR).
23. SADOWSKI KAZIMIERZ s. Ludwika, ur. 1909 r. w m. Bolino, pow. Płock, podporucznik 14 Pułku Piechoty, poległ 5.II.1945 r. w Nadarżycach.
24. STEMPOWSKI JAN s. Czesława, ur. 1920 r. w m. Płock, podporucznik 1 Armii Wojska Polskiego, zmarł z ran 22.XI.1944 r. w szpitalu w Otwocku.
25. ŚWIĄTECKI WINCENTY s. Józefa, ur. 1908 r. w m. Zochowo, pow. Sierpc, szeregowiec 5 Pułku Piechoty, poległ 27.IV.1945 r. w m. Sachsenhausen (NRD).
26. WĄSIEWSKI ANDRZEJ s. Władysława, ur. 1912 roku w m. Bielany, pow. Sierpc, kapral 9 Pułku Piechoty, poległ 18.III.1945 r. w Kołobrzegu.
27. WOJCIECHOWSKI JOACHIM s. Wincentego, urodzony 9.IX.1894 r. w m. Dreglin, pow. Sierpc, porucznik 3 Pułku Piechoty, zmarł 13.IX.1944 r.

ZAGINEŁI BEZ WIEŚCI

1. BARTOSZ WŁADYSŁAW s. Teofila, ur. 1914 r. w m. Słubice, pow. Gostynin, chorąży 29 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 1.V.1945 r. w rejonie m. Droben (NRD).
2. BRONIKOWSKI JÓZEF s. Bronisławy, ur. 1925 r. w m. Gostynin, kapral 8 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 19.IV.1944 r. w Warszawie.
3. GLESKO WALDEMAR s. Henryka, ur. 1910 roku w m. Nowe Siolo, pow. Gostynin, starszy szeregowiec 8 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 19.IX.1944 r. w Warszawie.
4. HILLER BOLESŁAW s. Władysława, ur. w m. Sierpc, sierżant 9 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 20.IX.1944 r. w Warszawie.
5. KACPROWICZ HIPOLIT s. Jana, ur. 1910 roku w m. Mochowo, pow. Płock, starszy szeregowiec 1 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 7.II.1945 r.
6. KĘPCZYŃSKI JERZY s. Adama, ur. 1925 r. w m. Gulczewo, pow. Płock, szeregowiec 28 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 19.IV.1945 r. w rejonie m. Niesky (NRD).
7. LEONEK SZAJA s. Icka, ur. 1914 r. w m. Sierpc, szeregowiec 9 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 22.IX.1944 r. w Warszawie.
8. PONICHTERA ZYGMUNT s. Stanisława, szeregowiec 30 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 27.IV.1945 r. pod m. Panschwitz (NRD).
9. WOJCIECHOWSKI ANTONI s. Rozalii, ur. 1920 r. w m. Bodzanów, pow. Płock, kapral Batalionu Szkolnego 5 Dywizji Piechoty, zaginął bez wieści 22.IV.1945 r. w rejonie m. Tauer (NRD).
10. ZAWADZKI CZESŁAW s. Stanisława, ur. 1924 r. w m. Białe Błoto, pow. Sierpc, szeregowiec 32 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 26.IV.1945 r. pod m. Panschwitz (NRD).

TADEUSZ CHROSTOWSKI

Kpt. pilot Stanisław Zieliński

Wartość mienia Towarzystwa Naukowego Płockiego przekracza obecnie 20 mln zł. Powstała ona przez lata ze społecznej pracy, darów i zapisów testamentowych. Prymat wśród tych ofiar należy do Gustawa i Józefa Zielińskich. Otrzymany przez Towarzystwo Naukowe Płockie w 1907 r. 15-to tysięczny księgozbiór był podwaliną znanej dziś w kraju naszej Biblioteki im. Zielińskich z przeszło 140 tysiącami woluminów, z których niektóre są unikalne w kraju.

Interesując się losami członków rodziny Gustawa Zielińskiego natrafiłem w Skępem na ślad, który mnie zaprowadził do Gdańska-Oliwy. Tam mieszkają wnuczki Gustawa — Maria Letycja Puzyna oraz Maria Aniela Koźmińska. Im zawdzięczam informacje o bracie Stanisławie, które posłużyły mi do odtworzenia ostatniego okresu jego życia.

Stanisław Zieliński ostatni właściciel majątku Skepe, pow. Lipno, urodził się w 1902 r. jako syn Władysława i Marii z Wodzińskich, a wnuk

Gustawa i Anieli z Romockich. Po ukończeniu Wyższej Szkoły Rolniczej w Cieszynie odbywał służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy w Poznaniu, którą kończy w 1926 r. w stopniu podchorążego, a w 1927 r. kurs pilotażu w Bydgoszczy. Ten żołnierz z powołania zakupuje prywatnie samolot sportowy RWD-8, aby odtąd swe „zagadnienia życiowe sprowadzić do jednego: do latania”²⁾.

W okresie przedwojennym już jako oficer rezerwy Stanisław Zieliński stale uczestniczył w ćwiczeniach swego dywizjonu — sławnego 4 pułku lotniczego w Toruniu, gdzie obok późniejszych asów polskiego lotnictwa w RAF — Stanisława Skalskiego, Tadeusza Rolskiego, Karola Pniaka i in. zdobywa sprawność myśliwca wysoko potem ocenioną. Wyjątkowo spotykana odwaga, cechująca go już w okresie chołpięcym, w okresie walk o niepodległość ojczyzny i wysokie morale spaja go potem z doskonałą zawodową załogą dywizjonu.

W okresie pogotowia bojowego przed ogłosze